

Energimarknadsavdelningen

Vanliga frågor och svar

1. Varför kan jag inte köpa min el från t ex Norge nu när vi har en gemensam nordisk marknad?

Som privatperson måste du köpa din el av en elhandlare som är etablerad i Sverige. Det beror bland annat på villkoren för att utnyttja elnäten i Sverige och andra länder.

2. Hur kan elhandelspriserna få stiga så mycket?

Ett elhandelsbolag har olika strategier för att sätta elpriset till konsumenten. Ofta brukar elhandelsbolagen långtidssäkra upp till hälften av sina kunders behov och köpa upp ytterligare 30-40 procent på kortare kontrakt hos den nordiska elbörsen Nord Pool. Sedan har elhandelsbolagen i regel en liten rörlig del på mellan 10 och 20 procent som upphandlas på spotmarknaden. På det här sättet sprider elhandelsbolagen sina risker.

Under det gångna året har bristen på vatten varit påtaglig. Inför ytterligare en vinter med halvfyllda vattenmagasin reagerar marknaden med prisökningar. Samtidigt garderar sig elhandelsbolagen på ett helt annat sätt än vad de gjorde vintern 2002 och 2003.

3. Vad är toppkraft?

Produktionssystemet består av olika kraftverk:

- kraftverk för baskraft, som körs nästan jämt och
- kraftverk för toppkraft, som körs ett begränsat antal timmar per år.

I det nordiska systemet finns mycket vattenkraft. Den är billig att producera. En stor del av baskraften är vattenkraft. Därför blir elpriset lågt när det finns mycket vatten i magasinen. Torra år, när det är ont om vatten, måste dyrare kraftverk användas. Då stiger priset. Toppkraftverken måste kunna startas och stoppas med kort varsel och använder dyrare bränsle. Därför blir toppkraften dyr.

4. Hur påverkar elpriset på börsen mitt elpris?

Vilket pris du som privatperson betalar beror på vilken typ av avtal du har, och när avtalet tecknades. De kortsiktiga prisvariationerna på börsen slår inte igenom i priset till kunden. Med ett avtal som är bundet i ett, två eller tre år vet du vilket pris på el du kommer att betala under hela avtalstiden.

Tillsvidarepris kallas det vanliga avtal som du har om du inte har bytt elleverantör eller omförhandlat med den ursprungliga elleverantören. Tillsvidarepriset varierar

vanligen ganska långsamt med priset på elbörsen. Över en längre period blir det i allmänhet dyrare än att ha ett avtal med fast pris. Du kan också välja ett avtal med rörligt pris som ändras varje månad. Då betalar du det genomsnittliga priset på elbörsen med några öres påslag. Rörligt pris innebär en viss risk eftersom priset på elbörsen kan variera och stiga kraftigt när efterfrågan är stor och utbudet lågt.

5. Vem bestämmer min förbrukningsprofil och därmed vad jag får betala när jag preliminärdebiteras?

El- och nätbolagen använder sig av olika förbrukningsprofiler för olika typer av kunder. Just din profil beror på hur du bor, var du bor och hur din uppvärmning ser ut. Den beräknade årsförbrukningen fördelas sedan månadsvis enligt förbrukningsprofilen.

Beräknad årsförbrukning baseras på vad din föregående årsförbrukning uppmäts till. Är du nyinflyttad baseras årsförbrukningen på den tidigare bostadsinnehavarens förbrukning. Är bostaden helt ny baseras årsförbrukningen på vad den årliga förbrukningen för en sådan bostad erfarenhetsmässigt är. Om det är möjligt att läsa av elmätaren kan du bilda dig en egen uppfattning om din individuella förbrukning.

6. Hur byter jag elleverantör?

Det är ganska enkelt att byta elleverantör. När du funnit en leverantör som du vill bli kund hos ringer du deras kundtjänst och träffar ett avtal med dem. Därefter tar elleverantören hand om bytet genom att kontakta din nätägare och meddela att du ska byta elleverantör. I många fall ger kunden den nya leverantören fullmakt att säga upp ett tidigare avtal med en annan leverantör. God hjälp att hitta en ny elleverantör får du genom att gå in på t ex www.elradgivningsbyran.se

7. Mitt nätbolag och min elleverantör uppger olika mätvärden på mina fakturor. Varför blir det så?

Nätbolaget ska läsa av din mätare en gång om året (samt vid leverantörsbyten). När den årliga avläsningen har skett ska mätvärdet rapporteras till elhandlaren *inom en månad*. Efter avläsningen ska nätbolaget också skicka en avräkningsfaktura till kunden. När elhandlaren fått mätvärdena ska kunden därefter få en avräkningsfaktura på elenergin. Det här förfarandet gör att avräkningsfakturorna från de olika bolagen inte kommer samtidigt, vilket kan förorsaka viss skillnad i uppgifterna om den aktuella mätarställningen. Ibland använder bolagen olika modeller för schablonberäkning. Det kan också vara en förklaring skillnaden i den aktuella mätarställningen.

8. Får nätbolaget montera ner min mätare utan att fråga mig?

Nätbolagen äger mätaren. Under förutsättning att mätaren sitter tillgänglig, t ex på utsidan av fastigheten, kan bolaget montera ner den utan att fråga dig.

9. Får nätbolaget utan vidare montera ner min mätare som jag en gång köpte för 2 500 kronor?

Det är alltid nätbolaget om äger elmätaren. De 2 500 kronor som du betalade gav dig inte äganderätten till mätaren, utan mätarbytet och kostnaden för det gav dig möjlighet att köpa el i konkurrens.

10. Hur länge måste nätbolaget ”spara” en elmätare som de har monterat ner?

Det finns inga regler för hur länge en nedmonterad mätare ska sparas. Nätföretagen har olika regler. Ett exempel är ett företag som sparar mätarna i sex månader.

11. Kan min bostadsrättsförening ha ett gemensamt abonnemang för alla medlemmar?

Antalet abonnemang kan minskas till ett per huskropp. Ledningarna mellan huskropparna (bostadshus) är koncessionspliktiga och ska ägas och drivas av nätföretaget. Eftersom mätaren ska sitta i uttagpunkten måste det finnas åtminstone en mätare för varje huskropp. Uthus och liknande kan dock få vara kopplade till ett bostadshus genom en egen ledning. Nätföretaget har ingen anledning att neka en begäran om att minska antalet abonnemang till det minsta antal som lagen kräver, dvs ett per huskropp.

12. Hur ofta ska min mätare läsas av?

För närvarande ska mätaren läsas av en gång per år, och därutöver vid leverantörsbyte eller flytt. Avläsning kan ske antingen genom att en av nätbolaget utsedd person kommer hem och läser av mätaren eller genom att du som boende fyller i och sänder in ett självavläsningskort eller ringer in mätarställningen. Det blir också allt vanligare att kunden kan lämna uppgifterna via Internet. I framtiden kommer många elmätare att fjärravläsas.

13. Hur kontrollerar ni att nätbolagen inte tar orimligt mycket betalt av oss kunder?

I Sverige till skillnad från många andra länder i Europa sätter nätbolagen sina egna nätavgifter. Energimyndighetens kontroll av om avgifterna är skäliga sker i efterhand.

Från och med år 2004 kommer Energimyndigheten att tillämpa en ny modell för att kontrollera om nättarifferna är skäliga eller inte, den så kallade

Nätnyttomodellen. Modellen räknar fram värdet på den prestation som nätföretaget utfört åt sina kunder och jämför det med vad företaget fakturerat. Beräkningen tar hänsyn till faktorer som exempelvis antalet kunder företaget har i sitt nätområde, hur kunderna är spridda geografiskt, energiförbrukning och kvaliteten på elleveransen i form av antal elavbrott och avbrottens längd.

Energimyndigheten kan inte bestämma tarifferna i förväg utan kontrollerna görs i efterhand. Den kontroll som görs 2004 avser alltså de nättariffer som gällde 2003.

14. Jag har ett hus i stan och ett landställe. Nätbolagens priser, både de fasta och de rörliga, skiljer sig åt väldigt mycket. Kan det vara rätt?

Ja, det kan vara rätt. Nätbolaget bedriver sin verksamhet inom ett geografiskt område. Sverige är indelat i över 200 områden. Förutsättningarna att bedriva nätverksamhet kan skilja stort mellan dessa områden. Det kan vara betydligt svårare och dyrare att bedriva nätverksamhet i ett område jämfört med ett annat. Eftersom avgifterna ska bedömas utifrån de förutsättningar som råder i området kan avgifterna skilja sig åt. Inom varje område ska tarifferna dock vara enhetliga, dvs kunder i samma tariffgrupp ska ha samma tariff. Tarifferna får inte heller vara diskriminerande. Det ska till exempel inte finnas olika tariffer för kunder som bytt elleverantör jämfört med dem som stannar kvar hos den ursprungliga leverantören.

Energimyndigheten kontrollerar i efterhand att nättariffen inom ett område är skälig och att nätföretaget inte tar för mycket betalt.

15. Varför äger inte staten alla elnäten?

Det svenska elnätet byggdes upp genom att enskilda bolag, andelsföreningar och städer byggde upp sina egna elnät. Svenska kraftnät äger stamnätet. Av tradition äger kommunen och privata företag de regionala och lokala nät som de har byggt upp eller kommer att bygga upp. Det har inte varit aktuellt att ändra på detta förhållande. Det behövs dock ett tillstånd från staten för att få bygga och driva elnät.

16. Varför är inte nätbolagen konkurrensutsatta?

Riksdagen har bestämt att elnätsverksamhet ska vara ett legalt monopol eftersom det ur miljösynpunkt vore olyckligt att ha många konkurrerande ledningsdragningar i landet, och eftersom det handlar om stora kostnader för investeringar som annars skulle bli svåra att få lönsamma.

17. Varför ändrar ni först från timmätning till schablonberäkning och sedan till månadsvis avläsning?

När elhandeln avreglerades krävdes en timmätare för att kunden skulle kunna handla elenergi på den konkurrensutsatta marknaden. Trots att priset för att få en timmätare installerad maximerades till 2 500 kronor var den kostnaden för hög för att småförbrukarna, inom rimlig tid, skulle tjäna in kostnaden för timmätaren genom att byta elhandlare. I november 1999 infördes schablonreformen. Det gjorde timmätaren överflödig och marknaden öppnades även för de allra minsta elkonsumenterna.

Reformen fick till följd att fler bytte elhandlare men efter en tid framkom stark kritik från konsumenterna då det visade sig att reformen hade en del nackdelar. Bland annat gjordes inte alla avläsningar i tid och därmed blev precisionen i fakturerade belopp dålig. Konsumenten vill ha klara och tydliga fakturor och bara betala den faktiska förbrukningen. Därför har regeringen nu bestämt att alla konsumenter från och med den 1 juli 2009 skall få fakturor baserade på avläsning som sker varje månad. Det innebär att under de kommande åren fram till 2009 behöver merparten av alla mätare att bytas ut.

18. Vad är skälig avgift för anslutning till elnätet?

Om en avgift är skälig eller inte måste bedömas utifrån vilken anslutning det gäller. Skäligheten i bolagens prissättning är beroende av om nätet är beläget i tätort eller glesbygd. Andra faktorer som påverkar är om det krävs åtgärder som gäller just den kunden som vill ansluta och som inte kommer övriga kunder till nytta (kunds specifika kostnader). Energimyndigheten kan pröva skäligheten om en kund begär det.

19. Vad innebär det för mig som kund när nätbolaget samredovisar?

En del nätföretag har flera koncessioner. Energimyndigheten ska besluta att nätföretaget ska samredovisa koncessionerna om lagens krav är uppfyllda. Krav för samredovisning är att områdena ska ligga geografiskt nära varandra samt att områdena sammantaget utgör en lämplig enhet. Samredovisning innebär att kunderna inom det samredovisade området ska ha enhetliga nätavgifter. Alla villakunder ska exempelvis ha samma nättariff i hela det samredovisade området.

20. Vad är tanken med elcertifikat?

Elcertifikatsystemet är ett nytt marknadsbaserat stöd för att stimulera och öka produktionen av förnybar el (sol, vind, vatten, biomassa samt torv) i Sverige. Alla producenter av förnybar el får ett elcertifikat för varje megawattimme el som de producerar. Certifikaten kan sedan säljas eftersom lagförslaget innebär att alla elanvändare, med några undantag, blir skyldiga att köpa certifikat, så kallad kvotplikt. Genom att kvotplikten ökar varje år skapas en ökande efterfrågan på elcertifikat. Detta stimulerar utbyggnaden av elproduktion med förnybara energikällor.

21. Jag har de senaste åren valt att köpa grön el, men nu sedan vi fick elcertifikat tvingas jag köpa grön el och kostnaden blir ännu högre för mig. Varför fick vi kunder inte fortsätta att ha ett fritt val?

Alla elkunder, med några undantag, är skyldiga att köpa elcertifikat enligt lagen om elcertifikat. Denna skyldighet finns oavsett om man väljer att köpa miljömärkt el eller inte. Syftet är att stimulera framväxten av förnybar elproduktion. Du har fortfarande kvar möjligheten att välja utöver kvotplikten. Ett grönt miljöval ger förstärkt stimulans till ökad produktion av förnybar energi.